

LEGIONARI ȘI COMUNIȘTI DUPĂ 23 AUGUST 1944. CÂTEVA CONSIDERAȚII ASUPRA “PACTULUI NICOLAE PETRAȘCU - TEOHARI GEORGESCU”

MIHAELA CHIRIAC

18 mai 1948. “Poziția față de Mișcarea Legionară”- este expunerea cu care, la acea dată, ministrul Teohari Georgescu deschidea o conferință la sediul Ministerului Afacerilor Interne, demnitarul comunist încercând să releve mijloacele și metodele folosite în momentul când, după 6 martie 1945, “în fața noastră s-a pus problema de a înfrânge pe toți dușmanii poporului”¹.

Între aceștia, alături de “maniști”, “diniști”, “titeliști”, “tătăresceni” etc., autoritățile prosovietice identificaseră ca factor de risc major legionarii, cei care “au fost, sunt și vor fi printre cei mai primejdioși dintre dușmani”.

Cu toate acestea, mai-marii zilei sunt nevoiți să recunoască faptul că, în decembrie 1945, s-a dat posibilitatea tuturor legionarilor care trăiau în “ilegalitate” să-și refacă o existență legală dacă se prezentau la Siguranță și depuneau tot armamentul, motiv pentru care, *comunicatul nostru* (subl.n. C.M.) din decembrie 1945 exprima just linia noastră”².

În dorința de a-și justifica actul decizional din decembrie 1945, Teohari Georgescu preciza că “nu a fost vorba de o înțelegere cu legionarii, ci de o atitudine de clementă” dar, *spiritul de răspundere și auto-critica* sunt tot atâtea argumente pentru a mărturisi că “noi am greșit că nu am subliniat acest lucru, care a făcut posibil să se acrediteze afirmația legionarilor că *au un pact cu guvernul* (subl.n. C.M.), că Mișcarea Legionară se bucură de imunitate”³.

“Pactul” la care făcea trimitere Teohari Georgescu, interpretat ca “pact de neagresiune”, “pact de neutralitate”, „înțelegere de neagresiune” sau “pactul Nicolae Pătrașcu - Teohari Georgescu”, indică “un moment delicat și încă neelucidat în privința raporturilor dintre Mișcarea

¹ *Cartea Albă a Securității* vol. I, 1997, p. 457.

² *Ibidem.*

³ *Ibidem.*

Legionară și Partidul Comunist din România”⁴, apreciat de unii specialiști ca “un preludiv al prigoanei antilegionare declanșate de guvernul prosovietic de la București în 1948”⁵.

Pornind de la premisa că stadiul cercetării actuale reclamă o serie de explicații privitoare, în primul rând, la modul în care s-a ajuns la încheierea acestui armistițiu, precum și la consecințele care au decurs de aici, vom supune spre analiză câteva considerații fundamentate în baza cercetării documentelor publicate după 1990 sau consultate în arhiva Serviciului Român de Informații, câmpul investigațional abordat incluzând și mărturiile principalilor actori implicați în această secvență istorică.

Nu vom insista asupra caracteristicilor ce creionează cadrul general al mișcărilor politico-sociale petrecute în România după 23 august 1944. Sovietizarea României și integrarea ei în *lagărul păcii* tutelat de Moscova sunt subiecte pe care memoria colectivă încă le mai păstrează, iar cercetarea istorică (și nu numai) a relevat, până la nuanță, dimensiunea și consecințele fenomenului totalitar în România.

Adjudecându-și pârghiile de putere ale statului, între care și organismele de informații și siguranță, Partidul Comunist din România a stabilit ca prioritate eliminarea principalilor opozanți de pe scena politică a țării, *reacțiunea internă și capitalismul imperialist* regăsindu-se ca amenințări semnificative la adresa noii democrații, ale cărei acțiuni erau, evident, doar în *slujba și interesul poporului*.

“În spiritul nou al vremurilor”, sarcinile aparatului polițienesc impuneau o *mobilizare* a tuturor forțelor pentru a “înăbuși reacțiunea și opera de minare a statului pe care bandele de legionari, în colaborare cu elementele SS-ului german, o mai încearcă și astăzi”⁶. Din acest punct de vedere, trebuia ca aparatului polițienesc să i se imprime o *disciplină conștientă* și o *coordonare în muncă* pentru a obține un *randament* cât mai mare.

Totuși, depistându-se “grave” abateri de la disciplină și interpretarea greșită a unor ordine, la 4 iunie 1945, Teohari Georgescu semna Ordinul Instructiv nr. 9000, din care rezulta că, din totalitatea problemelor informative, o deosebită atenție trebuia să se acorde “acțiunii legionaro-hitleriste”. Con-

⁴ D. Șandru, Gh. Onișoru, *Începuturile represiunii în România în Arhivele Totalitarismului*, anul IV, nr. 19-20/1998, p. 14.

⁵ Gh. Buzatu, C. Ciucanu, C. Sandache, *Radiografia Dreptei Românești (1927-1941)*, București, Ed. FF PRESS, 1996, p. 127.

⁶ Arhiva Serviciului Român de Informații (în continuare ASRI), Fond D, dosar 9029, vol. 3, fila 49.

⁷ *Ibidem*, fila 50.

statându-se că o parte a legionarilor s-a înscris în *partidele istorice*, iar alta în *partidele democratice*, se stabilea ca aceștia “trebuie să fie bine urmăriți, căci sunt dăunători guvernului prin acțiunea lor defăimătoare”, scopul lor fiind “sabotarea și compromiterea acestor organizații”⁸.

În prealabil, pentru garantarea “succesului” unor astfel de acțiuni, la 17 martie 1945, Direcțiunea Generală a Poliției emitea un Ordin Circular (fără număr) ce prevedea *curățirea* aparatului polițienesc prin arestarea elementelor din poliție cunoscute ca “legionare, hitleriste, gogo-cuziste etc.”, concomitent cu “descoperirea și lichidarea organizațiilor teroriste legionare”⁹.

Materializarea acestor directive este surprinsă în Darea de seamă a Direcțiunii Generale a Siguranței Statului (D.G.S.S.) nr./ 1267IS din 2 iulie 1945, în care se menționa că, în conformitate cu Ordinul Circular nr. 42565S/1945, “s-au luat măsuri pentru arestarea și internarea în lagăre a elementelor legionare, fasciste, hitleriste și gogo-cuziste care ocupă funcții importante în aparatul de stat”. Totodată, se preciza că s-a pus în aplicare Ordinul Circular nr. 3637S/24 aprilie 1945, în vederea “descoperirii legionarilor lansați cu parașutele din avioanele germane”¹⁰.

Socotind că toate aceste “aplicații” nu sunt suficiente pentru *căștigarea încrederii* Comisiei Aliate de Control (sovietice - n.n. C. M.) prin rezolvarea *marilor probleme care se pun în prefacerea statului*, șefii inspectoratelor de siguranță din zona Moldovei constatau că o mare piedică pentru reprimarea Mișcării Legionare îl constituie Ordinul Circular nr. 23987/1944 prin comisiile de punere sub pază și triere. De aceea, suntem de părere să intervenim pentru anularea acestui ordin sau modificarea sa”¹¹.

Am insistat asupra acestor documente pentru a releva situația în care se găseau legionarii din țară în momentul când, mandatat de Horia Sima, Nicolae Petrașcu revine în România cu misiunea de a reorganiza Mișcarea Legionară¹².

⁸ Idem, d. 4688, fila 289-291.

⁹ Idem, d. 10629, vol. 17, fila 190.

¹⁰ Idem, d. 9029, vol. 3, fila. 234.

¹¹ Aspecte cuprinse în “Raportul asupra Conferinței șefilor de Poliție și Siguranță care a avut loc la Inspectoratul Regional de Poliție Iași în data de 27 martie 1945; *Ibidem*. fila. 54.

¹² Mircea Dimitriu, unul dintre apropiații lui Horia Sima, afirmă că acesta, văzând că Transilvania este pierdută pentru frontul german, i-a trimis în țară pe C. Stoicănescu (pentru a contacta cadrele superioare ale armatei) și pe Schmidt și Petrașcu care „trebuiau să ridice masele”- vezi Liviu Vălenaș, convorbiri cu Mircea Dimitriu, *Mișcarea Legionară între adevăr și mistificare*, Editura Marineasa, 2000, p. 104.

Potrivit proceselor verbale de interogatoriu întocmite în anul 1954¹³, Nicolae Petrașcu afirmă că, după 23 august, fiind la Viena, a aflat că Mișcarea Legionară din România se găsea “într-o criză de unitate”, datorată acțiunii de dizolvare întreprinsă de Horațiu Comănicu prin încadrarea legionarilor în P.N.Ț., fără aprobarea centrului conducător de la Viena .

În luna octombrie 1944, cu acceptul lui Horia Sima, ia decizia de a veni în țară pentru a reface unitatea Mișcării, Sima iterându-i că nemții vor ca legionarii să facă “acțiuni de sabotare în spatele frontului și că noi, cei care vom ajunge în țară, să ne orientăm și să acționăm în funcție de situație”¹⁴.

Împreună cu Andreas Schmidt (șeful grupului etnic german din Ardeal) și Ilie Colhan (avocat legionar), N. Petrașcu ajunge în România urmat, la scurt timp, de Nistor Chioreanu, Ion Cristea, Șerban Secu și I. Georgescu. Își stabilește domiciliul în București, de unde ia contact cu prof. Stoicănescu și Nistor Chioreanu, acționând pentru “refacerea Mișcării și încadrarea ei în disciplina conducerii de la Viena, respectiv a lui H. Sima”¹⁵.

După plecarea prof. Stoicănescu în Germania (februarie 1945), revenindu-i calitatea de *Comandant* al Mișcării din țară, N. Petrașcu ajunge la concluzia necesității unei destinderi între legionari și forțele politice, înțelegând că “noul guvern, prin organele lui de ordine, se va ocupa mai intens de problema legionară”¹⁶. Prin intermediul prof. Gheorghe Manu, poartă discuții cu I. Mihalache și Penescu¹⁷, neacceptând rolul propus de aceștia - legionarii să-i ajute la menținerea siguranței întru-nirilor PNT, “fiindcă din aceasta ar fi rezultat un element de provocare față de partidul comunist, cu care aș fi dorit un contact în vederea scopului dorit de mine”¹⁸.

Luând cunoștință de conținutul discursurilor rostite de Ana Pauker (29 noiembrie 1944) și Teohari Georgescu (31 iulie 1945), prin care legionarii erau *îndemnați* să depună armele și să participe la

¹³ ASRI, fond D, dosar 40009, vol.40 și Idem, dosar 144 - în cazul lui Gh. Manu.

¹⁴ Idem, d. 40009, fila 29.

¹⁵ *Ibidem*, fila 2.

¹⁶ *Ibidem*, fila 3.

¹⁷ Prof. Gh. Manu afirmă că N. Petrașcu a discutat și cu Vintilă Brătianu, căruia i-a recomandat să pună liste comune în alegeri, iar prin N. Russu și R. Georgescu a menținut contact cu Palatul, Idem, dosar 144, fila 160.

¹⁸ Idem, d. 40009, vol. 40, fila 4.

refacerea țării, la 6 august 1945, după consultări prealabile cu Vica Negulescu și R.Georgescu¹⁹, emite o circulară adresată “legionarilor dinlăuntrul și din afara închisorilor”, în care face apel, “peste neînțelegerile din trecut, la pace și înțelegere față de toată lumea, implicit și de guvern”²⁰.

La scurt timp, este contactat de dr. Vasile Noveanu (eliberat din lagărul de la Slobozia) care, pretextând că a avut discuții cu generalul Nicolschi despre eliberarea sa din lagăr, a fost mandatat de acesta să verifice autenticitatea circularei din data de 6 august²¹.

La jumătatea lunii octombrie 1945, dr. Noveanu - despre care N. Petrașcu deținea informații că, în lagărul de la Slobozia, a avut “o atitudine binevoitoare față de autorități și se abținea de la propagandă legionară și acțiune critică față de regim”²², îl informează că a fost chemat la M.A.I. și că T. Georgescu și-a exprimat dorința de a discuta cu N. Petrașcu, garantându-i “viața și libertatea”²³. “După o oră sau două a urmat arestarea mea și a lui Vica Negulescu”²⁴.

Ce s-a petrecut în timpul tratativelor (octombrie-decembrie 1945) purtate cu reprezentanții M.A.I.? Informațiile documentare de care dispunem fac trimiteri doar la încercările lui Vica Negulescu (eliberat după câteva zile) de a convinge căpeteniile legionare aflate în libertate că semnarea “pactului” este impusă din rațiuni de supraviețuire (“legionarii erau amenințați cu desființarea”)²⁵. Conform declarațiilor lui Gh. Manu, după încheierea pactului (6 decembrie 1945) și eliberarea lui, Petrașcu l-a rugat să transmită Regelui și șefului rezistenței, dar numai direct lor, că atunci când va veni “timpul luptei, Legiunea va fi prezentă”²⁶.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Idem, d. 144, fila 160.

²¹ Sfârșitul lui august 1945, Idem, d. 40009, vol.40, fila 7; Prof. Manu îl asociază la această acțiune și pe P. P. Panaitescu, Idem, d. 144, fila 160. Despre dr. Noveanu, un document elaborat de Siguranță în 1941 arată că acesta conducea o grupare anti-simistă, alături de Bideanu și Budișteanu, reprezentând circa 8-10% din totalul legionarilor, fiind pentru o “colaborare fără condițiuni cu regimul actual, întreținând legături cu d-l Vice-Președinte al Consiliului de Miniștri”, *Ibidem*, fila 403.

²² Idem, d. 40009, vol.40, fila 25.

²³ *Ibidem*.

²⁴ 15 octombrie 1945, *Ibidem*, fila 26. Tratatulele cu Teohari Georgescu prin dr. Noveanu sunt confirmate și de prof. Gh. Manu, Idem, dosar 144, fila 160.

²⁵ *Ibidem*, fila 161; vezi și N. Chioreanu, *Morminte vii*, Iași, Institutul European, 1992, pp.137-140.

²⁶ ASRI, Fond D, dosar 144, fila 161.

În ceea ce privește atitudinea adoptată de M.A.I. după înțelegerea cu N. Petrașcu, există indicii că *legalizarea* legionarilor a fost confirmată printr-un ordin al M.A.I., transmis unităților din subordine la data 10 decembrie 1945²⁷. Continuând procesul de monitorizare a acțiunilor și mediilor legionare, serviciile informative și de siguranță semnalau, în decembrie 1945, că starea de spirit a legionarilor “pare a fi optimistă și se bazează pe recentul discurs al d-lui ministru T. Georgescu”, în care s-a arătat că arestările din ultima vreme din rândul legionarilor au vizat numai pe “aceia care nu au renunțat la politica de distrugere în care a angrenat Mișcarea Legionară în țara noastră”²⁸.

Sintezele informative elaborate de D.G.S.S. la începutul anului 1946 relevau existența a două grupuri distincte în Mișcarea Legionară, între care și cel condus de N. Petrașcu, cuprinzând “o parte din ramura simistă și o parte din vechiul grup al moderaților, cu o orientare pe linia regimului ce avea drept scop de a imprima Mișcării o atitudine mai democrată. Acest grup are legături cu partidele politice din BPD, precum și cu partidele istorice”²⁹.

Cu toate acestea, notele informative ale Siguranței subliniau că ambele grupuri (N. Petrașcu și R. Mironovici) ar fi sub obediența unui singur Comandament, separație impusă din motive “interesate, tactice și diversioniste”.

“Deși la început acțiunea lui Petrașcu a surprins pe o parte din legionari și a fost considerată de cei neinițiați ca o <trădare>, mai târziu, prin explicații de la om la om și rezultatele obținute - intrarea în legalitate și redarea în societate a celor urmăriți, precum și eliberarea din lagăre - a fost înțeleasă și acceptată de majoritatea legionarilor, fiind găsită necesară în împrejurările actuale”- iată doar câteva din motivele *interesate* identificate de Siguranță ca aparținând grupărilor legionare³⁰.

Referitor la motivele *tactice*, bazându-se pe “confidențele” unui fruntaș legionar din cercul lui Petrașcu, Siguranța enumera:

- “Noi trebuie să devenim cea mai temută ocultă, fără a reuși să ne descopere dușmanul (Partidul Comunist și rușii). Se va lucra pentru derutarea adversarului și dezorientarea lui”;

²⁷ *Cartea Albă a Securității*, p.455.

²⁸ *Ibidem*, p.243.

²⁹ *ASRI*, Fond D, dosar 9049, vol.2, fila 80.

³⁰ *Ibidem*, fila 81.

- “Organizațiile subversive «Sumanele Negre» etc. sunt organizații hibride, mor când numai sunt ajutate. Ele sunt necesare și vor fi în măsură să epuizeze forțele dușmanului. Forțele Poliției vor fi angajate și atenția le va fi atrasă asupra lor și nu asupra Mișcării Legionare”;
- “Între cei mari va surveni o pace de compromis. De aici urmează că noi vom respira mai în adânc, așa că peste câțva timp, să zicem peste un an, vom putea apare. Probabil să urmeze declinul regimului comunist. În U.R.S.S. vor începe frământări și regimul din Est se va prăbuși, așa susține și Apusul. Către asta tinde politica și lupta anglo-americană”³¹.

În conformitate cu directivele momentului, pentru prevenirea derutării “vigilenței” organelor de siguranță prin metodele “diversioniste” legionare, ordinele rezolutive stabileau:

- continuarea ținerii în evidență a legionarilor (cf. ordinului 2000S din 1946);
- supravegherea periodică și identificarea legionarilor dispăruți (cf. ordinului 39000S din 1946);
- mărirea vigilenței la punctele de frontieră;
- supravegherea activității politice și profesionale a tuturor legionarilor care s-au încadrat în organizațiile legale;
- urmărirea activității clandestine a “ajutorului legionar”, deoarece este o formă de conservare a spiritului de castă³².

La sfârșitul lunii decembrie 1945, la o a doua întrevedere cu N. Petrașcu, Gh. Manu afirmă că l-a criticat pentru textul circularei ce anunța pactul, “text pe care el (N. Petrașcu-n.n. C. M.) l-a aruncat în sarcina unui subordonat, în speță Nelu Russu”³³, Petrașcu explicând din nou că pactul a fost încheiat pentru a scăpa “existența fizică a legionarilor”.

Sub raport concluziv, Gh. Manu găsea că N. Petrașcu a călcat pactul de neutralitate chiar de la început, oferind următoarele argumente:

- “m-a însărcinat cu un mesaj către șeful rezistenței, declarând că Mișcarea Legionară va fi prezentă când va sosi timpul luptei”;
- “m-a autorizat - în calitate de legionar considerat de el ca încă în subordine - să nu respect pactul și să mențin contactul cu mișcărilor de rezistență”;

³¹ *Ibidem*, fila 82.

³² *Ibidem*, fila 85.

³³ *Idem*, d. 144, fila 162.

- “a autorizat pe Vica Negulescu să mă vadă regulat pentru a urmări acest contact cu rezistența”;
- “m-a însărcinat prin Vica Negulescu să remit șefului rezistenței un memoriu de la legionarii din Germania, memoriu care justifică o politică diametral opusă acelora a pactului”³⁴.

Potrivit declarațiilor aceleiași Gh. Manu, în vara anului 1947 a venit în România un trimis special al lui H. Sima, Eugen Teodorescu, respectivul afirmând că politica de neutralitate a fost una de moment și că scopul prezentei sale în țară era de a organiza echipe de șoc “pentru orice eventualitate”³⁵.

Părăsirea politicii de neutralitate îl determină pe N. Petrașcu să reia acțiunea de regrupare a centrelor legionare de orientare simistă din țară și, sub influența unor colaboratori direcți (prof. Protopopescu), să ia în considerare și ipoteza unui război civil.

La nivelul centrului de comandă al grupării lui N. Petrașcu, Gh. Manu constata existența “a cel puțin două organizații paralele secrete: una de informație și alta de acțiune violentă”³⁶. Așa cum reiese din Sinteza nr. 13 asupra stadiului cercetărilor privitoare la organizațiile legionare (elaborată de DGSS în 10 iunie 1948), în iunie 1947 N. Petrașcu îl numea pe Brahonschi Gheorghe șef al studenților legionari din țară. Acesta, împreună cu Voina Octavian, creează un “serviciu de informații” pentru Mișcarea Legionară, complet detașat de centrul studențesc legionar. Erau vizate informații de natură militară, economică, politică, armament și explozivi, informații în legătură cu Siguranța Statului, cu Mișcarea Legionară etc.³⁷.

Într-un alt document elaborat de DGSS se precizează că, în ianuarie 1948, legionarul Ion Popescu a făcut cunoscut unor apropiați faptul că s-a înființat “serviciul de informații” - în paralel cu organizația politică legionară - care are drept scop culegerea de informații privitoare la activitățile partidelor guvernamentale, a Poliției și Siguranței și la mișcările de trupe care ar putea

³⁴ *Ibidem*, fila 163.

³⁵ *Ibidem*, fila 169.

³⁶ *Ibidem*, fila 170.

³⁷ *Idem*, d. 40009, vol. 58, fila 184-189. Raportul din 10 iunie 1948 arată că cercetările efectuate în ultimele 24 de ore au precizat “conformația echipelor de informații din organizația legionară condusă de Nicolae Petrașcu”, precum și domeniile lor de activitate informativă. În cuprinsul Raportului sunt menționate un număr de 10 echipe informative existente în capitală, majoritatea pe lângă instituțiile de învățământ universitar.

indica apropierea unui război între “țările capitaliste și cele din sfera Uniunii Sovietice”. Informațiile erau preluate de Andrei Decebal Corneliu și transmise lui Voinea Octavian spre prelucrare și exploatare³⁸.

Însumând aspectele cu relevanță cuprinse în informările transmise structurilor centrale ale M.A.I., se conturează tot mai clar faptul că, începând cu vara anului 1947, N. Petrașcu reușea să capaciteze și să dinamizeze o serie întregă de grupuri legionare, nutrind convingerea că Siguranța nu cunoștea *firele organizației*³⁹. Astfel, din ordinul și sub comanda sa, Mircea Nicolau prelua conducerea Corpului Muncitoresc Legionar și Corpul Răzleți - martie 1947⁴⁰.

Dacă motivația gestului întreprins de N. Petrașcu a fost, în linii mari, surprinsă și încadrată contextului politic respectiv, să urmărim și mărturiile de peste ani ale ministrului T. Georgescu, acuzat de *tovarășii de drum* de împăciuatorism și deviaționism de dreapta⁴¹. Încercând să răspundă unui set de întrebări incriminatoare, T. Georgescu se *confesa* “tovarășului Ghiță” afirmând următoarele:

“Aprobarea de a discuta cu Pătrașcu nu am avut-o de la conducerea Partidului. În general, în perioada 1945- 1946 se lucra cu metode de partizanat.

Propunerea de a-l folosi pe Pătrașcu a fost făcută de conducerea de atunci a Securității, în frunte cu generalul Nicolschi. Unul dintre argumentele invocate că vom putea să-l folosim pe Pătrașcu era faptul că era legat de soție și copii - am fost de acord cu propunerea de a-l folosi pe Pătrașcu.

Ulterior, tov. Gheorghiu mi-a atras atenția că legionarii au început să se organizeze. Când, după un timp, au existat dovezi, s-a trecut la arestarea lui Pătrașcu, a celor 1000 de legionari prezentați și a numeroși alți identificați ulterior.

Am recunoscut încă de atunci în fața tov. Gheorghiu că această încercare de *a recruta* (subl.n. C. M.) și folosi pe Pătrașcu nu era justă, deoarece a putut crea iluzii aparatului că legionarii vor dezarma.

³⁸ *Ibidem*, fila 244-247.

³⁹ *Idem*, d. 144, fila 169.

⁴⁰ *Idem*, d. 40009, vol.58, fila 194.

⁴¹ Începând cu anul 1952, la “indicația” lui Gheorghiu-Dej, grupul Ana Pauker - Teohari Georgescu - Vasile Luca este demis din toate funcțiile politice și încarcerat în beciurile Securității. “Era vorba în fond de revanșa unei fracțiuni umilite de către agenții direcți ai Moscovei, instrumentele privilegiate ale instaurării comunismului în primii doi ani de după război”, V. Tismăneanu, *Fantoma lui Gheorghiu-Dej*, București, Ed. Univers, 1995, p. 115.

Scopul urmărit cu *recrutarea* lui Pătrașcu a fost: 1. prezentarea în fața aparatului de stat a legionarilor care trăiau clandestin, veniți din Germania sau din țară; 2. predarea legionarilor care ar mai veni din străinătate; 3. informarea organelor de stat asupra activității legionarilor. Din aceste obiective a fost atins numai primul, s-au prezentat peste 1000 de legionari clandestini”⁴².

Chestionat cu privire la decizia de eliberare a legionarilor din închisori în septembrie 1945, fostul ministru puneă totul pe seama deciziei Consiliului de Miniștri din 30 septembrie, cu toate că, personal, ridicase *obiecții* în această privință. Revine ostentativ asupra faptului că, ulterior, au fost arestați toți cei eliberați, împreună cu alți noi legionari identificați.

“Reținerea lor în închisori a fost mult ușurată în urma trecerii închisorilor de la Ministerul Justiției la Interne. Înainte, orice reținere în penitenciar trebuia să aibe aprobarea Justiției, care așa cum era alcătuită pe acea vreme și cu Pătrășcanu în frunte, cu foarte multă greutate lansa mandatele de arestare.

Din 1948, legionarii, a căror condamnare expira, nu au mai fost eliberați, ci internați în unități de muncă. Această măsură a fost luată în urma *ascuțirii luptei de clasă* (subl. n. C. M.) în țara noastră”⁴³.

În plin avânt al *demascării* gravelor abateri săvârșite de la linia partidului, Gheorghiu-Dej transfera responsabilitatea înțelegerii cu legionarii către Ana Pauker, acuzată că a mers “atât de departe încât, într-un discurs ținut la STB în noiembrie 1944, ca și la alte manifestări publice a adresat în mod direct legionarilor apelul să intre în partidul nostru, declarând că-i primim cu bucurie și le strângem mâna”⁴⁴.

La rândul său, Nicolae Ceaușescu arăta că pactul încheiat de T. Georgescu, “din dispoziția Anei Pauker”, a deschis porțile partidului în fața a tot felul de elemente dușmănoase. “Așa se explică de ce, la verificare (1950) și în anii următori, am scos din partid peste 300.000 de elemente străine, carieriste, strecurate întâmplător în partid, printre care mulți legionari”⁴⁵.

De cealaltă parte, argumente mai puțin ipocrite, dar la fel de fanteziste și contradictorii sunt oferite de continuatorii Mișcării

⁴² ASRI, Fond D, d. 40009, vol. 32, fila 215.

⁴³ *Ibidem*, fila 217.

⁴⁴ H. Nestorescu Bălcești, *Structura conducerii supreme a Partidului Comunist Român, în Arhivele Totalitarismului*, anul II, nr. 3, 1994, p. 260.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 264.

Legionare de după 1990. Astfel, Șerban Milcoveanu opina că lui Stalin însuși i-ar fi venit ideea atragerii legionarilor după capturarea arhivei unităților române înfrânte la Stalingrad, în care s-ar fi găsit ordinele date de Antonescu pentru exterminarea legionarilor. Prin urmare, Stalin s-ar fi decis să-i folosească pe legionari împotriva “burgheziei” din România, după 6 martie 1945 dând dispoziție de atragere a acestora în Partidul Comunist, ordinul fiind executat de Ana Pauker, dar refuzat de Gheorghiu-Dej și Pătrășcanu⁴⁶.

Fără a invoca un anume suport documentar sau fără a-și preciza sursele de informare, Alexander A. Ronnett afirmă, fără nici un echivoc, că Stalin și *comuniștii staliști (SIC!)* i-au cerut Regelui Mihai să-i predea 150.000 de legionari (în 1946), iar Regele ar fi fost de acord la sfatul liberalilor și țărăniștilor. Mai mult, cererii lui Stalin i s-a împotrivit exact Ana Pauker, care “l-a convins pe Stalin să-i lase mână liberă ca cei vizați să rămână în țară, pentru reeducare”⁴⁷.

Scris sau verbal, încheiat sau nu în termenii zugrăviți de preopinienți sau reflectați în documente, acordul încheiat între Partidul Comunist și Mișcarea Legionară se dovedește a fi mai mult o înțelegere între două sau trei personaje. Vremurile fiind “tulburi” și lucrându-se cu “metode de partizanat”, așa-numitul pact de neagresiune a fost adjudecat de ambele tabere ca o importantă lovitură dată “dușmanului”. Mișcarea Legionară mai câștiga o clipă de răgaz în fața tăvălugului rusesc, iar Partidul Comunist din România deprindea un exercițiu ce-i va sluji, negreșit, la eliminarea tuturor rivalilor de pe scena politică a țării. După ani, pactul de neutralitate va deveni subiectul unor discuții aprinse în interiorul părților contractante, în numele căruia șantajul și defăimarea deveneau atribute valorificate ca veritabile arme.

În ceea ce ne privește, dar cu trimitere directă la subiectul propus spre analiză, facem mențiunea că în patrimoniul Muzeului de Istorie a Moldovei din cadrul Complexului Național Muzeal “Moldova” Iași, există mărturii extrem de puține asupra perioadei istorice de referință. Din motive lesne de înțeles, despre pactul în sine exponatele lipsesc cu desăvârșire, după cum și în privința istoriei Mișcării Legionare în ansamblu nu deținem obiecte care să reflecte, într-o oarecare măsură, spiritul și nuanțele epocii.

⁴⁶ Gh. Buzatu ș.a., *op.cit*, p. 383.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 358.

LÉGIONNAIRES ET COMMUNISTES APRÈS LE 23 AOÛT 1944.
CONSIDÉRATIONS SUR L'ALLIANCE
NICOLAE PETRAȘCU-TEOHARI GEORGESCU

Résumé

Tout en nous appuyant sur les documents publiés après 1990 ou disponibles dans l'archive du Service Roumain d'Informations, nous nous proposons d'exposer certaines considérations concernant la manière dont on est arrivé à la réalisation de cette alliance, tout comme des conséquences qui en ont résulté. Par la suite, on présente les compte-rendus de l'interrogatoire surprenant les témoignages des principaux acteurs de cette séquence historique.

En conclusion, l'alliance, écrite ou verbale, dans les termes décrits par les personnes impliquées, ou reflétés dans les documents, entre le Parti Communiste et le Mouvement Légionnaire s'avère avoir été un accord entre deux ou trois personnages, dicté par les intérêts des parties contractantes.

Traduit par Coralia Costaș